วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

การจัดการความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล (Mahidol IR) สู่ความยั่งยืน

Risk Management of Mahidol University's Institutional Repository (Mahidol IR) to Sustainability

ทิพย์สุดา วนะวนานนท์*
Thipsuda Vanavananon*

บทคัดย่อ

หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการควบคุมความเสี่ยง จึงนำนโยบายบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหิดล มาเป็นกรอบในการเฝ้าระวัง เพื่อป้องกัน และควบคุมเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อองค์กร โดยงานเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ฝ่ายคลังความรู้ มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล จึงดำเนินการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และประเมินระบบการควบคุมภายใน (Control Self-Assessment) โดยพิจารณาโอกาสเกิดเหตุการณ์ (Likelihood) รวมทั้งพิจารณาผลกระทบใน 4 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิผล มูลค่าความเสียหายทางการเงิน ชื่อเสียงองค์กร และความปลอดภัย ซึ่งเป็นการจัดการความเสี่ยงในด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งนี้ ยังถือเป็นหนึ่งกลไกในการปฏิบัติงานให้โปร่งใสตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี และเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน และการให้บริการของคลังสารสนเทศสถาบันฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและระบุเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น และกำหนดแนวทางป้องกันและบริหารจัดการความเสี่ยง รวมทั้ง การรักษามาตรฐานการให้บริการคลังสารสนเทศอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล; คลังสารสนเทศสถาบัน; ความเสี่ยง; การจัดการความเสี่ยง

งานเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ฝ่ายคลังความรู้ หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม, 73170
Mahidol University Repository Division, Scholarly Resources Department, Mahidol University Library and Knowledge Center, Nakhon Pathom 73170
*Corresponding Author: e-mail: thipsuda.van@mahidol.ac.th

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

Abstract

Mahidol University Library and Knowledge Center recognize the importance of Good Corporate Governance. Therefore, it has adopted the Risk Management policy of Mahidol University as a framework for monitoring, prevention, and control of potential risk events that may significantly impact the organization. The Mahidol University Repository Division, Scholarly Resources Department, which is responsible for overseeing Mahidol University's Institutional Repository, conducts Risk Assessment and Control Self-Assessment by evaluating the likelihood of risk events and assessing their impact across four dimensions: operational effectiveness, financial loss, organizational reputation, and safety. This approach addresses both operational risks and regulatory compliance risks, and serves as a mechanism to ensure transparency in accordance with the principles of Good Corporate Governance. It also enhances the operational capacity and service quality of Mahidol University's Institutional Repository. The objective is to assess and identify potential risks, establish preventive and management strategies, and maintain sustainable standards in the services provided by Mahidol University's Institutional Repository.

Keywords: Mahidol University's Institutional Repository; Mahidol IR; Institutional Repository; Risk; Risk Management

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหิดลกำหนดนโยบายให้ทุกส่วนงานดำเนินการวิเคราะห์และประเมินเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงความเสี่ยงด้านการดำเนินงานหรือปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งอาจจะเกิดความประพฤติมิชอบและการทุจริตขึ้นตามคู่มือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดลมีสถานะเป็นส่วนงานหนึ่งเทียบเท่าคณะได้รับนโยบายดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติ เพื่อใช้ในการวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยหน่วยแผน ยุทธศาสตร์ และประกันคุณภาพได้ให้ทุกฝ่าย/งาน ดำเนินการจัดทำรายงานวิเคราะห์และประเมินเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นประจำปี

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง เพื่อประเมินและระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลกำหนดแนวทางป้องกัน หรือลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง หรือลดความรุนแรง และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ชั้นนำเพื่อสนับสนุนการศึกษา การวิจัย และเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ยุคดิจิทัลในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสู่ระดับโลก

วัตถุประสงค์

1) เพื่อประเมินและระบุเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล ตามกรอบการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล

2) เพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

ขอบเขต

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน เพื่อป้องกันหรือลดโอกาสการเกิดความเสี่ยง เพื่อลดความรุนแรงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยเน้นการบริหารจัดการผ่านการควบคุมความเสี่ยงและการจัดทำรายงานประเมินความเสี่ยงประจำปี ครอบคลุมเหตุการณ์และกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงในปีงบประมาณ 2565–2567 ของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

คำจำกัดความ

หอสมุดและคลังความรู้ฯ หมายถึง หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล

คลังสารสนเทศสถาบันฯ หมายถึง คลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol IR หมายถึง Mahidol University's Institutional Repository

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาสการเกิดเหตุการณ์ความเสียหายที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

ความยั่งยืนขององค์กร (Organizational Sustainability) หมายถึง การดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อความสำเร็จในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการตอบแทนสังคม ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตและผลกำไรขององค์กร

SWOT Analysis หมายถึง เครื่องมือที่นำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร

DSpace หมายถึง โปรแกรมสำหรับจัดการและเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของคลังสารสนเทศระดับสถาบัน โดยรองรับไฟล์ข้อมูลที่หลากหลายได้

เนื้อเรื่อง

มหาวิทยาลัยมหิดลโดยศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง มีหน้าที่และภารกิจในการถ่ายทอดนโยบายด้านการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยไปสู่การปฏิบัติของทุกส่วนงาน ซึ่งมหาวิทยาลัยมหิดลได้กำหนดนโยบายบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล จากการประชุมครั้งที่ 28 วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 เพื่อให้การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการเหตุการณ์หรือความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นและก่อให้เกิดความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย และได้มอบนโยบายให้ทุกส่วนงานมีการบริหารจัดการความเสี่ยงตามมาตรการและแนวทางที่มหาวิทยาลัยกำหนด (มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง, 2554)

หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดลตระหนักถึงความสำคัญในการนำกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงมาใช้ในการขับเคลื่อนและกำกับดูแลการดำเนินงานให้บรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีหลักการในการลดหรือป้องกันความเสียหายในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดให้หน่วยงานภายในหอสมุดและคลังความรู้ฯ นำส่งรายงานและรายงานความคืบหน้าการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงเป็นประจำทุก 6 เดือน และ 1 ปี งานเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ฝ่ายคลังความรู้ กำกับดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่ม Digital Collection ที่สามารถเข้าถึงได้โดยเสรีบนเว็บไซต์ของหอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ระบุปัจจัยและวิธีการป้องกันกิจกรรมความเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของหอสมุดและคลังความรู้ฯ (จิรประภา อัครบวร และ ภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช, 2552) ให้ระดับความเสี่ยงโอกาสที่จะเกิดความเสียหายลดลง

ผู้เขียนจึงศึกษากรอบการบริหารความเสี่ยงมหาวิทยาลัยมหิดล โดยมหาวิทยาลัยมหิดลได้พัฒนากรอบการบริหารความเสี่ยงมาจาก The Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO) : Enterprise RiskManagement-Integrated Framework (2004)) (มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง, 2565) นำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และการวางแผนขององค์กรทุกระดับ เพื่อให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อองค์กร และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ซึ่งกรอบการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล แสดงความสัมพันธ์เป็น 3 ส่วน (ดังรูปที่ 1) ได้แก่

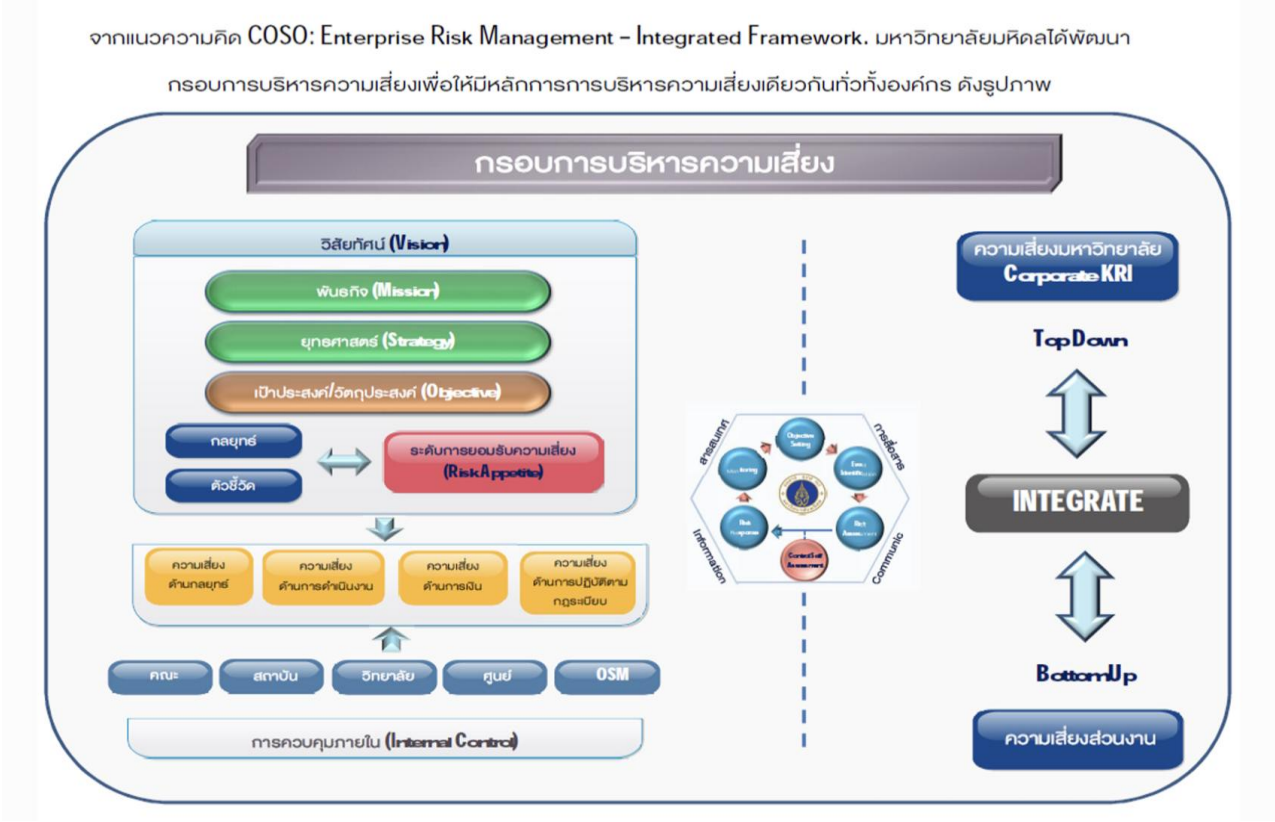
1. ระดับมหาวิทยาลัย การเชื่อมโยงการบริหารความเสี่ยงกับวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) ยุทธศาสตร์ (Strategic) และเป้าประสงค์ (Objective) ที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ และวัดผลด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicator)

2. ระดับส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย ทุกส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย ต้องวิเคราะห์และประเมิน

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

ความเสี่ยงให้ครอบคลุมทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk : S) ความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (Operational Risk : O) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F) และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk : C) ซึ่งเน้นเหตุการณ์ที่การควบคุมภายในที่ดำเนินการอยู่ไม่สามารถควบคุมได้

3. การบูรณาการความเสี่ยงจากระดับมหาวิทยาลัยสู่ระดับส่วนงาน และจากระดับส่วนงานสู่ระดับมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการบริหารจัดการความเสี่ยงในพันธกิจหลักและสนับสนุนที่สำคัญของมหาวิทยาลัย โดยดำเนินการตามขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงที่มหาวิทยาลัยกำหนด ตามรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงกรอบการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล

โดยขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงมหาวิทยาลัยมหิดล มีการกำหนดขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงไว้ เพื่อให้ทุกส่วนงานสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารความเสี่ยงได้ ซึ่งอ้างอิงตามแนวปฏิบัติมาตรฐานสากล COSO มี 5 ขั้นตอน (มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง, 2565) ดังนี้

1. วัตถุประสงค์องค์กร (Objective Setting) หมายถึง การพิจารณายุทธศาสตร์ (Strategic) วัตถุประสงค์/ เป้าประสงค์ (Objective) ของระดับมหาวิทยาลัย หรือยุทธศาสตร์ระดับส่วนงาน

2. การระบุเหตุการณ์ความเสี่ยง (Event Identification) หมายถึง การระบุเหตุการณ์ความเสี่ยงที่เชื่อมโยงกับการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก

3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และการประเมินระบบการควบคุมภายใน (Control Self-Assessment) หมายถึง การประเมินจากโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) ตามตารางที่ 1 และคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อองค์กร โดยใช้เกณฑ์การวัดผลกระทบ (Impact) ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิผล ด้านมูลค่าความเสียหายทางการเงิน ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์องค์กร และด้านความปลอดภัย ตามรูปที่ 2 ดังนี้

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์การประเมินโอกาสเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง (Likelihood) ของมหาวิทยาลัยกำหนด

ระดับคะแนน	ระดับการเกิดความเสี่ยง	โอกาสในการเกิด
5	สูงมาก	โอกาสเกิดมากกว่า 99% หรือ เกิดบ่อยหรืออาจเกิดขึ้นได้ภายในรอบวันถึงสัปดาห์
4	สูง	โอกาสเกิดมากกว่า 50% หรือ อาจเกิดขึ้นได้ง่ายหรืออาจเกิดขึ้นได้ภายในรอบสัปดาห์ถึงรอบเดือน
3	ปานกลาง	โอกาสเกิดมากกว่า 10% หรือ อาจเกิดขึ้นได้เพราะเคยเกิดขึ้นแล้ว หรือ อาจเกิดขึ้นได้ภายในรอบปี
2	น้อย	โอกาสเกิดมากกว่า 1% หรือ อาจเกิดขึ้นได้แต่ยังไม่เคยเกิดขึ้น หรือ อาจเกิดขึ้นได้ภายในรอบหลายปี
1	น้อยมาก	โอกาสเกิดน้อยกว่า 1% หรือ เป็นไปได้แต่เฉพาะในกรณีฉุกเฉิน หรือ เกิดขึ้นได้ยากแม้อนาคตในระยะยาว

เกณฑ์การวัดผลกระทบ (Impact) 4 ด้าน

ระดับคะแนน	ระดับความรุนแรง	1. ด้านประสิทธิผล		2. ด้านมูลค่าความเสียหายทางการเงิน	3. ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์องค์กร					4. ด้านความปลอดภัย
		การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย	ระยะเวลาการหยุดชะงักของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Duration of Unplanned Downtime)	มูลค่าความเสียหายทางการเงิน	มีผลกระทบต่อ	ถูกฟ้องร้อง / ร้องเรียน	การนำเสนอข่าว	ความพึงพอใจของผู้รับบริการ		การได้รับอันตรายจากการปฏิบัติงาน
5	สูงมาก	ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย > 40 %	> 24 ชั่วโมง	> 5% ของรายได้ที่ได้รับในปีที่ผ่านมา	มหาวิทยาลัย	คดีขึ้นสู่ศาลและถูกตัดสินว่าผิด	พาดหัวข่าวทางสถานีโทรทัศน์ / หนังสือพิมพ์ / สื่อสังคมออนไลน์	ระดับความพึงพอใจ ≤ 65%	ระดับความไม่พึงพอใจ > 20%	อันตรายถึงชีวิต
4	สูง	ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย > 30-40 %	> 12-24 ชั่วโมง	> 3-5 % ของรายได้ที่ได้รับในปีที่ผ่านมา	หลายส่วนงาน	คดีอยู่ในชั้นศาล	กรอบข่าวทางสถานีโทรทัศน์ / หนังสือพิมพ์ / สื่อสังคมออนไลน์	ระดับความพึงพอใจ 66 - 70%	ระดับความไม่พึงพอใจ 16 - 20%	บาดเจ็บสาหัสและรักษาไม่หาย
3	ปานกลาง	ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย > 20-30 %	> 3-12 ชั่วโมง	> 1-3 % ของรายได้ที่ได้รับในปีที่ผ่านมา	เฉพาะภายในส่วนงาน	ออกสื่อ	ข่าวระหว่างส่วนงาน / เว็บบอร์ด	ระดับความพึงพอใจ 71 - 75%	ระดับความไม่พึงพอใจ 11 - 15%	บาดเจ็บต้องรักษาและรักษาหาย
2	น้อย	ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย > 10-20 %	> 1-3 ชั่วโมง	> 0.5-1 % ของรายได้ที่ได้รับในปีที่ผ่านมา	เฉพาะหน่วยงานภายในส่วนงาน	ภายในมหาวิทยาลัย	ข่าวภายในส่วนงานเว็บบอร์ด	ระดับความพึงพอใจ 76 - 80%	ระดับความไม่พึงพอใจ 6 - 10%	บาดเจ็บเล็กน้อย / มีผลต่อสุขภาพ
1	น้อยมาก	ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ≤ 10 %	≤ 1 ชั่วโมง	≤ 0.5 % ของรายได้ที่ได้รับในปีที่ผ่านมา	เฉพาะบุคคล	ภายในส่วนงาน	ข่าวภายในหน่วยงาน	พึงพอใจ > 80%	ระดับความไม่พึงพอใจ ≤ 5%	เดือดร้อนรำคาญเสียเวลา / ไม่มีผลกระทบ

รูปที่ 2 แสดงเกณฑ์การวัดผลกระทบ (Impact) 4 ด้านของมหาวิทยาลัยกำหนด

4. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) หมายถึง การเลือกวิธีตอบสนองความเสี่ยงที่เหมาะสม ได้แก่ การยอมรับความเสี่ยง (Accept) การลดผลกระทบ (Reduce) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Avoid) และการถ่ายโอนความเสี่ยง (Share)

5. การติดตามและประเมินผล (Monitoring) หมายถึง การติดตามและรายงานผลของการบริหารความเสี่ยงให้ฝ่ายบริหารทราบ

ขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลตามขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงมหาวิทยาลัยมหิดล

จากการศึกษากรอบการบริหารความเสี่ยง (มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง, 2565) และขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงมหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง, 2565) ผู้เขียนจึงนำมาวิเคราะห์และระบุขั้นตอนการจัดการความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์องค์กร (Objective Setting)

การดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยงานเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ฝ่ายคลังความรู้ หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล มีภารกิจในการรวบรวม จัดเก็บและเผยแพร่ผลงานวิชาการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล ทุกคณะ สถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ (Strategic) และเป้าประสงค์ (Objective) ของหอสมุดและคลังความรู้ฯ ในยุทธศาสตร์ที่ 1

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

Directive Customer-Centric and Intelligent Library โดยมีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลที่ปราดเปรื่อง ให้บริการ “ชี้นำ” ทรัพยากรสารสนเทศ ที่ตรงความต้องการของผู้ใช้ สนับสนุนการศึกษา การวิจัย และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมในยุคดิจิทัล

2. การระบุเหตุการณ์ความเสี่ยง (Event Identification)

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบในเชิงลบต่อการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ โดยนำเหตุการณ์ความเสี่ยงในปีงบประมาณ 2565–2567 มาทบทวนและวางแผนการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขเหตุการณ์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้วยการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ซึ่งล้วนเป็นการประเมินสมรรถภาพของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในการนำประโยชน์จากการวิเคราะห์ลดจุดอ่อนและอุปสรรคที่จะเกิดในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบร้ายแรงจนเกิดอันตราย มาเป็นประเด็นเหตุการณ์ความเสี่ยง โดยแบ่งเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดอ่อนและจุดแข็ง (SW)) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค (OT)) องค์กร เพื่อเป็นการแยกประเด็นปัญหาให้ชัดเจน (ชยางกูร จันทะวัน และคณะ, 2567) รวมทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญโอกาสเหตุการณ์ที่มีแนวโน้มอาจจะเกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขตามลำดับ ซึ่งผู้เขียนได้ระบุความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ดังนี้

1. การจัดการโปรแกรม DSpace ขัดข้อง โดยสาเหตุเกิดความเสี่ยงเกิดจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปรับปรุงการทำงานของโปรแกรมให้มีความทันสมัย รวมถึงการดูแลพัฒนาโปรแกรมด้านการวางแผนงบประมาณในการบำรุงรักษา (Maintenance) โปรแกรม DSpace ซึ่งสอดคล้องความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (Operational Risk: O)

2. การแสวงหาทรัพยากรเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ เป็นกระบวนการปฏิบัติงานในการสำรวจ สืบค้นหาผลงานวิชาการ และการประสานงานบุคลากรผู้รับผิดชอบตามคณะ/สถาบันเพื่อให้ได้ผลงานวิชาการมาเข้าสู่คลัง ซึ่งมีวิธีการดังนี้ 1) สืบค้นจากเว็บไซต์คณะ/สถาบัน ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด 2) ติดต่อเจ้าของผลงานโดยตรง 3) ถ่ายโอนข้อมูลจากฐานข้อมูลสากล โดยสาเหตุเกิดความเสี่ยงเกิดจากผลงานวิชาการที่กระจายอยู่ตามคณะ/สถาบัน มีจำนวนมาก ผลงานวิชาการที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย และบางประเภทไม่ได้มีการนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ (Grey Literature) ทำให้ไม่สามารถเก็บรวบรวมผลงานวิชาการได้ครบถ้วนรวมถึงการติดต่อขออนุญาตผลงานวิชาการบางเรื่องที่มีจำนวนผู้เขียนหลายคนในเรื่องเดียวกัน ไม่สามารถติดต่อผู้เขียนได้ครบและอาจไม่อนุญาตให้เผยแพร่ผลงานทุกคน ซึ่งสอดคล้องความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (Operational Risk: O)

3. การดำเนินงานด้านลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 สาเหตุเกิดความเสี่ยงเกิดจากผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนขออนุญาตเผยแพร่ผลงาน หรือไม่ได้รับการตอบกลับจากเจ้าของสิทธิ์และไม่ได้ศึกษา ติดตาม การปฏิบัติตามกฎหมายการดำเนินงานด้านลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk: C) ทั้งนี้ รวมถึงสิทธิในการเข้าถึงของผู้ใช้บริการถือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับในการเข้าถึงผลงาน การใช้ข้อมูลนำไปอ้างอิง และการเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์ในยุคปัจจุบัน

4. การเปลี่ยนแปลงผู้ผลิตและการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูล สาเหตุเกิดความเสี่ยงเกิดการเปลี่ยนบรรณาธิการของวารสาร ซึ่งสอดคล้องความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (Operational Risk: O) อาจส่งผลต่อนโยบายการอนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูล การนำวารสารที่คณะเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์คณะ/สถาบัน/วิทยาลัย เข้าศูนย์ดรรชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) เป็นผลให้มีการเปลี่ยนลิงก์ที่อยู่ของข้อมูล นโยบายในการเผยแพร่ข้อมูลที่เปลี่ยนจากระบบอินเทอร์เน็ตเป็นระบบอินทราเน็ตส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้

5. ความผิดพลาดในการจัดเตรียมทรัพยากรก่อนนำเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ การจัดเตรียมทรัพยากรก่อนนำเข้าคลัง ซึ่งเป็นกระบวนการจัดเตรียมไฟล์ให้มีความพร้อมก่อนนำเข้าคลังให้สมบูรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นแก่ผู้ใช้บริการ ได้แก่ การดาวน์โหลดข้อมูลฉบับเต็มในรูปแบบ PDF ฝัง

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

Metadata บันทึกลายน้ำตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งชื่อแฟ้มข้อมูล และการบันทึกไฟล์ PDF เป็น PDF/A ซึ่งการจัดเตรียมทรัพยากรก่อนนำเข้าคลังมีขั้นตอนและรายละเอียดการปฏิบัติงานมาก ในบางครั้งผู้ปฏิบัติงานเกิดการหลงลืมขั้นตอนการจัดเตรียมทรัพยากร รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานต้องมีการตรวจทานความถูกต้องของการสะกดตัวอักษรชื่อเจ้าของผลงานที่ไม่ตรงกันจากผลงานหลายชิ้นที่ระบุเป็นชื่อบุคคลเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (Operational Risk: O)

6. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดด้าน Metadata และการวิเคราะห์ดรรชนีเพื่อการสืบค้นที่ถูกต้องแม่นยำตามหลักบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (Operational Risk: O) ความเสี่ยงของการขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการกำหนดด้าน Metadata และการวิเคราะห์ดรรชนี ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในการจัดการข้อมูล และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการให้สืบค้น เข้าถึงแหล่งทรัพยากรสารสนเทศได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น

7. การบันทึกข้อมูลเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ ไม่ครบถ้วน สาเหตุเกิดความเสี่ยงเกิดจากการปรับเปลี่ยนแบบกรอกข้อมูลในการพรรณนาคุณลักษณะของผลงานให้มีความละเอียดมากขึ้น เป็นผลให้ผู้ปฏิบัติงานไม่คุ้นชินในการบันทึกข้อมูลเข้าคลัง ซึ่งสอดคล้องความเสี่ยงด้านการดำเนินการ (Operational Risk: O)

3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และการประเมินระบบการควบคุมภายใน (Control Self-Assessment) ของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล

โดยนำเหตุการณ์ความเสี่ยงจัดเรียงระดับความเสี่ยงตั้งแต่ระดับความเสี่ยงสูงมาก (โซนสีแดง) ถึงระดับความเสี่ยงต่ำ (โซนสีเขียว) มาจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม ซึ่งการดำเนินงานภายในคลังสารสนเทศสถาบันฯ พบระดับความเสี่ยงสูงสุดคือ ระดับความเสี่ยงสูง (โซนสีส้ม) ระดับความเสี่ยงปานกลาง (โซนสีเหลือง) และระดับความเสี่ยงต่ำ (โซนสีเขียว) ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงเหตุการณ์ความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลปีงบประมาณ 2565–2567

ลำดับ	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับโอกาสเกิด	ระดับความเสี่ยง	ด้านของผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง
1.	โปรแกรม DSpace ขัดข้อง	2	4	ด้านประสิทธิผล	สูง
2.	การแสวงหาทรัพยากรเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล	3	3	ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์	สูง
3.	ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดด้าน Metadata และการวิเคราะห์ดรรชนีเพื่อการสืบค้นที่ถูกต้องแม่นยำตามหลักบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	3	3	ด้านประสิทธิผล	สูง
4.	การดำเนินงานด้านลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537	1	4	ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์	สูง
5.	การเปลี่ยนแปลงผู้ผลิตและการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูล	2	3	ด้านประสิทธิผล	ปานกลาง
6.	ความผิดพลาดในการจัดเตรียมทรัพยากรก่อนนำเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล	3	2	ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์	ปานกลาง
7	การบันทึกข้อมูลเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลไม่ครบถ้วน	2	1	ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์	ต่ำ

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

4. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)

การตอบสนองความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นการนำเหตุการณ์ความเสี่ยงไปดำเนินการเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและลดระดับความรุนแรงของผลกระทบให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ โดยวิธีควบคุมและตอบสนองความเสี่ยงที่เหมาะสมได้ดังนี้

- **เหตุการณ์ความเสี่ยงที่มีระดับความเสี่ยงสูง (โซนสีส้ม) มีจำนวน 4 เหตุการณ์ ได้แก่**

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 1 โปรแกรม DSpace ขัดข้อง ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) ด้วยการลดผลกระทบ (Reduce) เพื่อร่วมจัดการความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่เกิด โดยวางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง ได้แก่ ติดต่อประสานงานกับงานเทคโนโลยีสารสนเทศให้ช่วยตรวจสอบ หาสาเหตุการเกิดระบบขัดข้องและดำเนินการแก้ไขเบื้องต้น และสำรองข้อมูลไว้ที่เครื่องแม่ข่ายทุกวัน และเก็บข้อมูลย้อนหลังไว้ 7 วัน เพื่อป้องกันข้อมูลสูญหาย รวมทั้งวางแผนจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับการบำรุงรักษา (Maintenance) โปรแกรม DSpace เป็นประจำทุกปี

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 2 การแสวงหาทรัพยากรเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) ด้วยการลดผลกระทบ (Reduce) เพื่อร่วมจัดการความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่เกิด โดยวางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง ได้แก่ ประสานงานกับผู้บริหาร และบุคลากรผู้รับผิดชอบการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณะ/สถาบัน หาแนวทางร่วมกันในการเผยแพร่ผลงานวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบันฯ ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการขออนุญาตเผยแพร่ผลงานจากเจ้าของผลงาน และทายาทผู้เขียนให้ครบทุกคน รวมทั้งติดตามและศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์การคุ้มครองผลงานวิชาการในการทำซ้ำ ดัดแปลงเผยแพร่ต่อสาธารณะ และอายุการคุ้มครองผลงานอย่างต่อเนื่อง

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 3 ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดด้าน Metadata และการวิเคราะห์ดรรชนีเพื่อการสืบค้นที่ถูกต้องแม่นยำตามหลักบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) ด้วยการลดผลกระทบ (Reduce) เพื่อร่วมจัดการความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่เกิด โดยวางแผนขออัตรากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญด้าน Metadata และการวิเคราะห์ดรรชนีเพิ่มเติม ซึ่งในระหว่างการจัดสรรอัตรากำลังคนมีการวางแผนผู้สืบทอดตำแหน่ง และให้บุคลากรรับผิดชอบดูแลคลังศึกษาค้นคว้าความรู้และเข้าอบรมเรื่อง Metadata พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) เพิ่มเติม

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 4 การไม่ดำเนินงานด้านลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) ด้วยการลดผลกระทบ (Reduce) เพื่อร่วมจัดการความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่เกิด โดยวางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง ได้แก่ ศึกษา ติดตาม และปฏิบัติตามกฎหมายการดำเนินงานด้านลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 อย่างเคร่งครัด และผู้ปฏิบัติงานดำเนินการขออนุญาตจากเจ้าของผลงานที่ให้เผยแพร่ผลงานด้วยการกรอกแบบฟอร์ม “หนังสือแสดงเจตนาให้เผยแพร่ผลงานในคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล” ก่อนนำผลงานเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ

- **เหตุการณ์ความเสี่ยงที่มีระดับความเสี่ยงปานกลาง (โซนสีเหลือง) มีจำนวน 2 เหตุการณ์ ได้แก่**

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 5 การเปลี่ยนแปลงผู้ผลิตและการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูล ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) ด้วยการลดผลกระทบ (Reduce) เพื่อร่วมจัดการความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่เกิด โดยวางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง ได้แก่ รวบรวมรายชื่อผู้ประสานงานวารสารเพื่ออัพเดทข้อมูลเป็นประจำทุก 2 ปี และจัดทำหนังสือขออนุญาตเผยแพร่วารสาร เพื่อขออนุญาตเผยแพร่ผลงานกับบรรณาธิการชุดใหม่ และเมื่อพบลิงก์ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนให้ดำเนินการตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องทันที และผู้ปฏิบัติงานในคลังมีการตรวจสอบลิงก์เชื่อมโยงทุก 1 ปี ให้มีความถูกต้องอยู่เสมอร้อยละ 80

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 6 ความผิดพลาดในการจัดเตรียมทรัพยากรก่อนนำเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล สนองความเสี่ยง (Risk Response) ด้วยเหตุการณ์ความเสี่ยงมีระดับความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง (สีเหลือง) จึงใช้วิธีการตอบสนองความเสี่ยงด้วยการยอมรับความเสี่ยง (Accept) เพื่อยอมรับความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงด้วยการติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยง

Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

ไม่ให้ระดับสูงขึ้น และมีกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงโดยเขียนขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน

■ **เหตุการณ์ความเสี่ยงที่มีระดับความเสี่ยงต่ำ (โซนสีเขียว) มีจำนวน 1 เหตุการณ์ ได้แก่**

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 7 การบันทึกข้อมูลเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลไม่ครบถ้วน ตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) ด้วยเหตุการณ์ความเสี่ยงมีระดับความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ (สีเขียว) จึงควรใช้วิธีการตอบสนองความเสี่ยงด้วยการยอมรับความเสี่ยง (Accept) และมีกิจกรรมควบคุมความเสี่ยง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลทุกรายการที่นำเข้าและปรับแก้ไข และผู้บังคับบัญชาตรวจทานความถูกต้องของข้อมูล หากพบจุดผิดพลาดดำเนินการแก้ไข หรือแจ้งผู้ที่รับผิดชอบแก้ไข ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานควรจัดทำคู่มือการลงรายการและเข้าร่วมฝึกอบรม เพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน ทบทวนความรู้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเองและจากที่หน่วยงานทั้งภายนอกและภายในจัดขึ้น

5. การติดตามและประเมินผล (Monitoring)

การติดตามและประเมินผลการจัดการความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล งานเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ฝ่ายคลังความรู้ ได้ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อควบคุมเหตุการณ์ความเสี่ยงในการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ได้ ดังนี้

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 1 โปรแกรม DSpace ขัดข้อง

จากผลการดำเนินงานจัดการความเสี่ยงมีการจัดจ้างบริษัทผู้เชี่ยวชาญภายนอกพัฒนาโปรแกรม DSpace โดยการอัพเดทโปรแกรมจากเดิมในเวอร์ชัน 5.4 เป็นเวอร์ชัน 7.5 และเพิ่มฟังก์ชันการทำงานนอกเหนือจากค่า Default ของโปรแกรม เพื่อให้มีขีดความสามารถในการดำเนินงานสูงขึ้น โดยการติดตามผลการปรับปรุงอัพเดทโปรแกรมให้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลให้ความเสี่ยงลดลง เนื่องจากระบบสามารถกลับมาใช้งานได้ปกติ ซึ่งเป็นการสนับสนุนในการค้นคว้าการศึกษาเรียนรู้ การต่อยอดงานวิจัย อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ และผู้ปฏิบัติงาน ตามรูปที่ 3

รูปที่ 3 แสดงผลหน้าเว็บไซต์คลังสารสนเทศสถาบันฯ หลังการอัพเดทเวอร์ชัน

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 2 การแสวงหาทรัพยากรเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล

ดำเนินการสืบค้นผลงานวิชาการหน้าเว็บไซต์ตามคณะ/สถาบันเป็นประจำ และประสานงานบุคลากรผู้รับผิดชอบเพื่อขอความร่วมมือและจัดทำโครงการร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการเพิ่มจำนวนและอัพเดทผลงานวิชาการเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ รวมทั้งทบทวนและติดตามการขออนุญาตเผยแพร่ผลงานจากเจ้าของผลงานและทายาทผู้เขียนให้ครบถ้วน โดยมีการติดตามผลผ่านรายงานสถิติจำนวนผลงานในคลังสารสนเทศสถาบันฯ รายเดือน เพื่อให้ทราบถึงระดับความเสี่ยงที่ลดลง

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 3 ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดด้าน Metadata และ

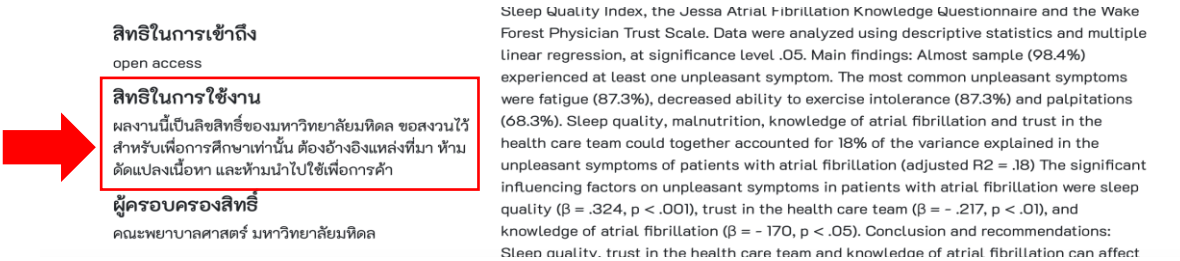
วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

การวิเคราะห์ดรรชนีเพื่อการสืบค้นที่ถูกต้องแม่นยำตามหลักบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

งานเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ฝ่ายคลังความรู้ ดำเนินการขอรับการจัดสรรอัตรากำลังที่มีความรู้ความสามารถด้านการลงรายการ Metadata และการวิเคราะห์ดรรชนี ผ่านคณะกรรมการบริหารอัตรากำลัง ของหอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดลเพิ่มเติม ทั้งนี้ เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 3 ได้รับการจัดการจนไม่ปรากฏอีกต่อไป เนื่องจากได้รับการจัดสรรบุคลากรใหม่ที่มีความรู้ความสามารถตามหลักบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2567

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 4 การไม่ดำเนินงานด้านลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ผลการติดตามในเหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 4 ได้ดำเนินการทบทวนรายชื่อบรรณาธิการ ทุก 2 ปี เพื่อจัดทำหนังสือขออนุญาตเผยแพร่วารสารแก่บรรณาธิการชุดใหม่ ในส่วนของผลงานวิชาการที่เจ้าของผลงานต้องการเผยแพร่ผลงานวิชาการบนคลังสารสนเทศสถาบันฯ ผู้ปฏิบัติงานให้เจ้าของผลงานกรอกแบบฟอร์ม “หนังสือแสดงเจตนาให้เผยแพร่ผลงานในคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล” ทุกครั้งก่อนการเผยแพร่ และได้เพิ่ม Metadata ในส่วนของการกำหนดสิทธิการใช้งาน (Right Statement) บนโปรแกรม DSpace ซึ่งเป็นการลดระดับความเสี่ยงลง และเพื่อเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงในการเผยแพร่ผลงานให้มีความเป็นระบบและยั่งยืน ตามรูปที่ 4

รูปที่ 4 แสดงการกำหนดสิทธิการใช้งาน (Rights)

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 5 การเปลี่ยนแปลงผู้ผลิตและการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูล

ผลการดำเนินงานผู้ปฏิบัติงานพบลิงก์ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนแปลงให้ดำเนินการตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องทันที และมีการตรวจสอบลิงก์เชื่อมโยงให้มีความถูกต้องเป็นประจำ ร้อยละ 80 หากผู้ใช้บริการพบลิงก์เชื่อมโยงแหล่งข้อมูลผิดปกติหรือรายงานปัญหาการใช้งานสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ด้วยเมนู Send Feedback ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้รับรายงานหรือการติดต่อจากผู้ใช้งานดำเนินการตรวจสอบ และแก้ไขโดยทันที จากการติดตามผล พบว่า ลิงก์ผิดพลาดลดลง เนื่องจากมีการตรวจทานลิงก์เชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง และมีช่องทางการรายงานปัญหา ซึ่งได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความถูกต้องของแหล่งข้อมูลสูงขึ้น สะท้อนถึงการลดความเสี่ยงด้านการเชื่อมโยงข้อมูล และเพิ่มความน่าเชื่อถือของระบบ ตามรูปที่ 5

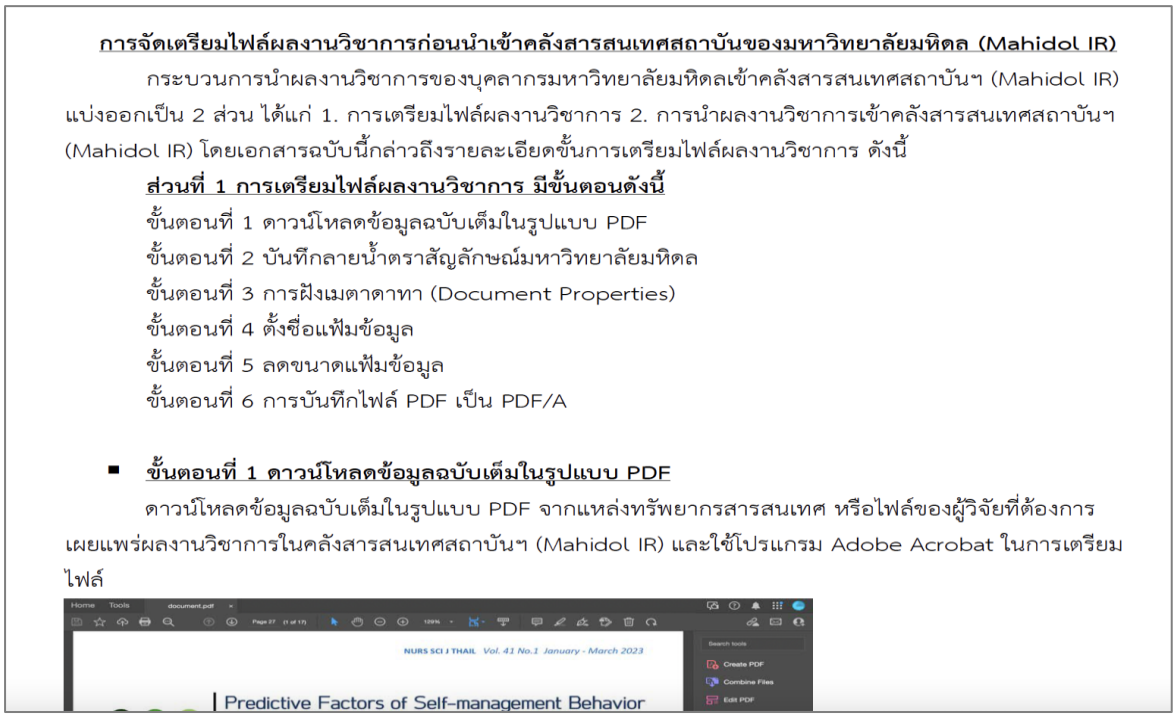

รูปที่ 5 แสดงเมนู Send Feedback บนหน้าเว็บไซต์คลังสารสนเทศสถาบันฯ

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 6 ความผิดพลาดในการจัดเตรียมทรัพยากรก่อนนำเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการดำเนินงานผู้ปฏิบัติงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานขั้นตอนการจัดเตรียมไฟล์ผลงานวิชาการและการบันทึกไฟล์ PDF เป็น PDF/A ก่อนนำเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ เพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานในการเก็บรักษาข้อมูลให้สามารถใช้ได้ในระยะยาว รวมทั้งใช้เป็นเอกสารประกอบในการฝึกสอนบุคลากรใหม่ของงานเผยแพร่ฯ นักศึกษาฝึกงานและนักศึกษาช่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง โดยนำเอกสารคู่มือฯ เผยแพร่ไว้บนหน้าเว็บไซต์คลังสารสนเทศสถาบันฯ ที่ลิงก์: https://repository.li.mahidol.ac.th/submission-procedures ทั้งนี้ มีการสุ่มตรวจไฟล์ผลงานวิชาการในคลัง พบว่า มีอัตราความผิดพลาดลดลง สะท้อนว่าคู่มือช่วยเพิ่มความถูกต้องและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน พร้อมลดความเสี่ยงต่อการสูญหายหรือใช้ข้อมูลไม่ถูกต้องในระยะยาว ตามรูปที่ 6

การจัดเตรียมไฟล์ผลงานวิชาการก่อนนำเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดล (Mahidol IR)

กระบวนการนำผลงานวิชาการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดลเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ (Mahidol IR) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การเตรียมไฟล์ผลงานวิชาการ 2. การนำผลงานวิชาการเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ (Mahidol IR) โดยเอกสารฉบับนี้กล่าวถึงรายละเอียดขั้นการเตรียมไฟล์ผลงานวิชาการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเตรียมไฟล์ผลงานวิชาการ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดาวน์โหลดข้อมูลฉบับเต็มในรูปแบบ PDF
ขั้นตอนที่ 2 บันทึกลายน้ำตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยมหิดล
ขั้นตอนที่ 3 การฝังเมตาดาทา (Document Properties)
ขั้นตอนที่ 4 ตั้งชื่อแฟ้มข้อมูล
ขั้นตอนที่ 5 ลดขนาดแฟ้มข้อมูล
ขั้นตอนที่ 6 การบันทึกไฟล์ PDF เป็น PDF/A

- **ขั้นตอนที่ 1 ดาวน์โหลดข้อมูลฉบับเต็มในรูปแบบ PDF**

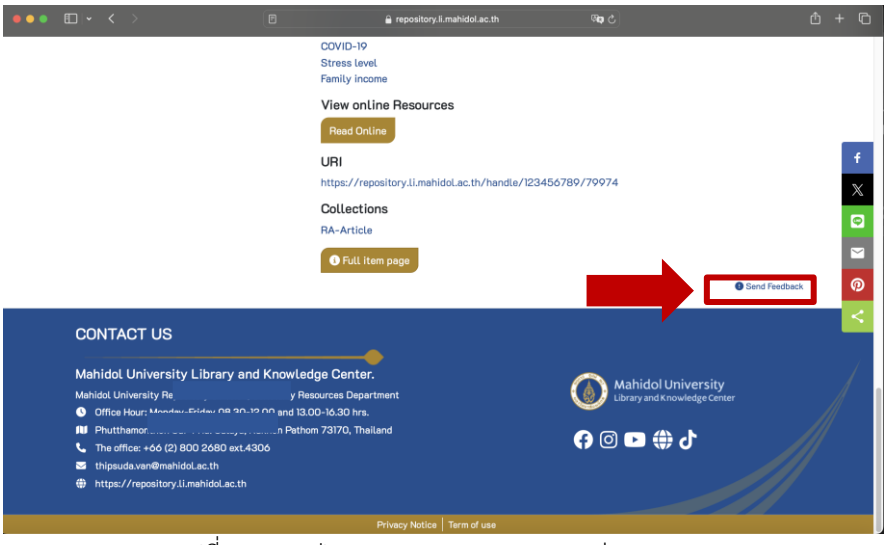
ดาวน์โหลดข้อมูลฉบับเต็มในรูปแบบ PDF จากแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ หรือไฟล์ของผู้วิจัยที่ต้องการเผยแพร่ผลงานวิชาการในคลังสารสนเทศสถาบันฯ (Mahidol IR) และใช้โปรแกรม Adobe Acrobat ในการเตรียมไฟล์

รูปที่ 6 แสดงตัวอย่างเนื้อหาในคู่มือการปฏิบัติงานการจัดเตรียมไฟล์

เหตุการณ์ความเสี่ยงที่ 7 การบันทึกข้อมูลเข้าคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลไม่ครบถ้วน

ควรหมั่นตรวจสอบการแสดงผลข้อมูลของรายการที่นำเข้าคลังสารสนเทศสถาบันฯ อย่างสม่ำเสมอเมื่อพบข้อผิดพลาดหรือพบว่าลงรายการไม่ครบตามหลักเกณฑ์การลงรายการทรัพยากรสารสนเทศและ Metadata ซึ่งได้จากการตรวจสอบของผู้ปฏิบัติงานและการได้รับแจ้งจากผู้ใช้บริการผ่านช่องทางสำหรับติดต่อเจ้าหน้าที่ ด้วยปุ่ม Send Feedback แต่ละรายการ ตามรูปที่ 7 และช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ด้วยเมนู Customer Feedback บนหน้าเว็บไซต์คลังสารสนเทศสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงในการบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน ได้ดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนของรายการข้อมูลในคลังสารสนเทศสถาบันฯ อย่างสม่ำเสมอ พบว่า จำนวนข้อผิดพลาดที่พบต่อเดือนและติดตามข้อเสนอแนะจากผู้ใช้บริการมีจำนวนลดลง แสดงให้เห็นถึงการลดระดับเหตุการณ์ความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2569
Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

รูปที่ 7 แสดงปุ่ม Send Feedback ของแต่ละรายการ

ในส่วนของการรายงานผล มหาวิทยาลัยมหิดล มีการกำหนดให้ส่วนงานจะต้องติดตามและทบทวนเหตุการณ์ความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ โดยหอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง โดยมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการความเสี่ยงของหอสมุดและคลังความรู้ฯ ให้ครอบคลุมในด้านกลยุทธ์ เทคโนโลยี การเงิน การปฏิบัติตามกฎระเบียบและกระบวนงานที่สำคัญ ไม่ให้เกิดความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อองค์กร รวมทั้งกำหนดมาตรการรองรับความเสี่ยงให้สามารถกลับสู่การดำเนินงานปกติได้รวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งนี้ จึงมีการติดตามกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงและรายงานความคืบหน้าการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงเป็นประจำทุก 6 เดือน และ 1 ปี โดยรวบรวมข้อมูลความคืบหน้าจากการทบทวนการดำเนินกิจกรรมที่ควบคุมเหตุการณ์ความเสี่ยงแก่หน่วยแผน ยุทธศาสตร์ และประกันคุณภาพ เพื่อจัดทำรายงานเสนอแก่ผู้บริหารต่อไป

ส่วนสรุป

การจัดการความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลสู่ความยั่งยืน มีความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ทั้งในรูปแบบที่ควบคุมได้และไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งมีผลมาจากการวางแผนบริหารการจัดการความเสี่ยงให้สามารถตรวจสอบและควบคุมความเสี่ยงให้สัมพันธ์กับกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อลดความเสียหายจากความเสี่ยงมากที่สุด โดยการคำนึงถึงเหตุการณ์การปฏิบัติงานให้รูปแบบการดำเนินงานให้มีมาตรฐานโดยมีการเขียนขั้นตอนการปฏิบัติงาน การวางแผนด้านงบประมาณเพื่อบำรุงรักษาโปรแกรมให้มีขีดความสามารถเพิ่มสูงขึ้นตามกระแสเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในการรองรับวิถีชีวิตในสังคม และการตระหนักถึงกฎระเบียบกฎเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อการดำเนินงานที่บรรลุยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ขององค์กร และส่งเสริมความโปร่งใสภายในหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ การจัดการความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันฯ เป็นการบริหารจัดการควบคุมความเสี่ยงซึ่งสอดคล้องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 4 ด้านสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะ สำหรับผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ควรส่งเสริมให้มีการสื่อสารข้อมูลด้านความเสี่ยงแก่บุคลากรภายในหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักรู้และความพร้อมในการป้องกันผลกระทบจากเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

2. ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ควรมอบหมาย

Received: August 27, 2024, Revised: November 5, 2025, Accepted: December 19, 2025
http://doi.org/10.14456/jmu.2026.30

ผู้รับผิดชอบในการติดตามผลลัพธ์จากกิจกรรมการควบคุมเหตุการณ์ความเสี่ยง เพื่อรองรับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

การนำไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ควรนำข้อมูลการจัดการความเสี่ยงใช้เป็นแนวทางในการวางแผน การปรับปรุงระบบงาน และป้องกันผลกระทบของความเสียหายจากเหตุการณ์ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ

2. ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ควรใช้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางในการดูแลบำรุงรักษาคลังให้สามารถดำเนินการให้บริการ และเผยแพร่ผลงานวิชาการแก่บุคลากรมหาวิทยาลัยมหิดล และผู้สนใจทั่วไป ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาต่อยอดงานวิจัยได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

3. ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของคลังสารสนเทศสถาบันฯ ควรเตรียมความพร้อมในการปรับปรุงคลังสารสนเทศสถาบันฯ ให้รองรับการขอมาตรฐานการจัดการข้อมูลคลังสารสนเทศดิจิทัลมหาวิทยาลัยมหิดลตามมาตรฐานการตรวจสอบและรับรองแห่งชาติ (มตช.) ต่อไป

4. ผู้บริหารควรนำข้อมูลการจัดการความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันฯ มาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงของหอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านคลังสารสนเทศดิจิทัล

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการ เรื่อง การจัดการความเสี่ยงของคลังสารสนเทศสถาบันของมหาวิทยาลัยมหิดลสู่ความยั่งยืน สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากผู้อำนวยการหอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและพัฒนาคุณภาพ หัวหน้าฝ่ายคลังความรู้ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อคิดในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข จนกระทั่งบทความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณทีมฝ่ายคลังความรู้ทุกท่านที่ช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

จิรประภา อัครบวร และ ภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช. (2552). *การบริหารความเสี่ยง (Risk management)* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง). คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

ชยางกูร จันทะวัน, รุจิรา แหวนนิล, และธิปไตย พงษ์ศาสตร์. (2567, 6 เมษายน). *การระบุความเสี่ยงด้วย SWOT Analysis*. สาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. https://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/02_02_-SWOT-Analysis.pdf

ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล. (2554, 14 กุมภาพันธ์). *นโยบายการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล.* นโยบายการบริหารความเสี่ยง. https://op.mahidol.ac.th/rm/risk_management/risk-management-policy

_____. (2565, 4 เมษายน). *กรอบการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล.* กรอบการบริหารความเสี่ยง. https://op.mahidol.ac.th/rm/risk_management/risk-management-framework